

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه علوم کتابداری و اطلاع رسانی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی

عنوان

سنجش معیارهای ارزیابی پایگاه داده های خریداری شده توسط وزارت علوم و تحقیقات و فن
آوری و دانشگاه تهران: دیدگاه اعضای هیات علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته
حقوق و علوم سیاسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

استاد راهنما:

دکتر امیر غائبی

استاد مشاور:

دکتر منصور تاجداران

دانشجو:

مهرناز الله بخش

آذر ۱۳۹۱

تقدیم بہ مادر م کہ در ہمہ مراحل زندگی مشوق و راہنمایم بودہ.

تقدیم بہ ہمسر م

تقدیم بہ فرزند م

و تقدیم بہ ہمہ دوستداران علم

قدردانی و تشکر

به نظرم کلمه قدردانی و تشکر بار معنایی حرآنچه می خواهم بگویم ادا نمی کند.

استاد دکتر جناب آقای دکتر امیرغابی ثابودید که در چپه های جدیدی از نور و روشنائی علم و تقوا بر من کشودید. از شما سپاسگزارم. از تلاش و راهبانی های بسیار ارزنده و بی شائبه شما بسیار متشکرم

از راهبانی های بسیار ارزنده جناب آقای دکتر منصور تاجداران که در مراحل مختلف این پژوهش من را یاری کردند، بسیار متشکرم.

بر خود لازم میدانم از اساتید فرهیخته خود جناب آقای دکتر سعید رضایی شریف آبادی، سرکار خانم دکتر برادر، جناب آقای کیانی، سرکار خانم دکتر کامران، تشکر کنم.

چکیده

هدف پژوهش: هدف این پژوهش شناسایی عوامل و معیارهای ارزیابی پایگاه داده های دانشگاهی در رشته حقوق و علوم سیاسی و شناسایی مهمترین آنها و مشخص نمودن و رتبه بندی معیارها می باشد. ضرورت این پژوهش مشخص نمودن عوامل و معیارهای ارزیابی پایگاه داده های دانشگاهی و شناسایی مهمترین آنها و رتبه بندی آنها به منظور انتخاب پایگاه داده مناسب با توجه به دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی و ارائه راهکار مناسب در این زمینه میباشد. فواید پژوهش حاضر را این چنین می توان برشمرد: خریداران پایگاه داده خواهند توانست از معیارهای مورد توجه دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اساتید رشته حقوق و علوم سیاسی آگاهی یابند و بر آن اساس پایگاه داده خریداری نمایند. ناشران باتوجه به معیارهای ذکر شده خواهند توانست تولیدات خود را بر اساس خواسته کاربر تولید کنند. کاربران نیز باتوجه به معیارهای ذکر شده و نتایج بدست آمده از سنجش ۶ پایگاه Sage, Ebsco, Jstor, Proquest, elsvier, Heinonline, خواهند توانست بهترین پایگاهها را مشخص ساخته و سریعتر به نتایج جستجوی خود برسند.

روش پژوهش: این تحقیق به لحاظ هدف از نوع کاربردی است. روش بکار رفته در این پژوهش پیمایشی است. روش پژوهش حاضر در بخش ادبیات پژوهش، روش مطالعه کتابخانه ای و در بخش تجزیه و تحلیل داده ها پیمایش توصیفی - تحلیلی است.

جامعه پژوهش حاضر دو گروه دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران ۲۰۰ نفر که از این تعداد ۸۸ نفر پرسشنامه را تکمیل نمودند و اعضای هیات علمی رشته حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران ۸۰ نفر که از این تعداد ۴۸ نفر پرسشنامه را تکمیل نمودند را شامل میباشد. در پژوهش حاضر به منظور نمونه گیری در میان کاربران از تکنیک های نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده و به منظور جمع آوری داده ها، باتوجه به متغیرهای موجود از ابزار پرسشنامه استفاده شده است.

یافته ها: بر اساس نتایج پژوهش حاضر دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اساتید در مورد هر یک از عامل ها سنجیده شد و مهمترین عوامل از دیدگاه اساتید اول جمعیت و بعد ویژگی های جستجو می باشد و از دیدگاه دانشجویان اول ویژگی های جستجو و بعد از آن جمعیت است. در رابطه با معیارها براساس بالاترین میانه ها با اهمیت ترین معیار ها سنجیده شد که بدین ترتیب می باشد.

ارتباط نتایج جستجو با موضوع مورد نظر. جمعیت موضوعات پایگاه داده ها. امکان جستجو با عنوان. امکان جستجو با کلید واژه. امکان جستجو با موضوع. امکان جستجو با نویسنده. سطح خوانایی مناسب (از نظر نوع فونت، فاصله خطوط، استفاده از تصاویر و نمودار برای درک بهتر متن و.....). تاثیر قالب و شکل متن در بالا بردن سطح خوانایی (پیش زمینه و پس زمینه،

سرفصله و...). اعتبار اطلاعات ارائه شده.

همچنین نتایج نشان داد که به غیر از پایگاه داده های JSTOR در بقیه پایگاه ها حداقل یک عامل و در بعضی موارد تا چهار عامل اختلاف معنی دار بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل ارزیابی وجود دارد. در پایگاه داده های JSTOR تفاوت معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل ارزیابی وجود ندارد

کلیدواژه ها: پایگاه داده ها (پایگاه اطلاعاتی) ، دانشگاه تهران - دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده حقوق و علوم سیاسی ، دانشگاه تهران - اساتید دانشکده حقوق و علوم سیاسی ، معیار های ارزیابی ، عوامل ارزیابی.

فهرست مطالب

فصل ۱- کلیات پژوهش	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- مسئله پژوهش	۲
۳-۱- پرسشهای پژوهش	۳
۴-۱- فرضیات پژوهش	۳
۵-۱- اهداف پژوهش و ضرورت آن	۴
۶-۱- فایده پژوهش	۴
۷-۱- تعاریف عملیاتی	۴
فصل ۲- مروری بر ادبیات، پیشینه و چارچوب نظری پژوهش	۶
۱-۲- مروری بر ادبیات	۷
۱-۱-۲- مقدمه	۷
۲-۱-۲- تعریف پایگاه داده ها	۸
۳-۱-۲- تفاوت پایگاه اطلاعاتی با بانک اطلاعاتی	۱۰
۴-۱-۲- تاریخچه پایگاه داده	۱۰
۵-۱-۲- انواع پایگاه داده	۱۱
۶-۲-۲- مدل های پایگاه داده	۱۲
۷-۲-۲- وظایف پایگاه داده	۱۳
۲-۲- پیشینه پژوهش	۱۴
۱-۲-۲- پیشینه پژوهش در داخل	۱۴
۲-۲-۲- پیشینه پژوهش در خارج کشور	۲۰
۳-۲-۲- نتیجه گیری از پیشینه پژوهش	۲۵

۲۵	۳-۲-چارچوب نظری
۲۶	۱-۳-۲-ویژگی های پایگاه داده
۲۸	۱-۱-۳-۲-معیارهای انتخاب پایگاه اطلاعاتی در سایت مک کونیل
۲۹	۲-۱-۳-۲-معیارهای انتخاب پایگاههای اطلاعاتی در سایت اینترنتیز
۳۱	۲-۳-۲-جمع بندی
۳۱	جدول استنادات
۳۶	فصل ۳- روش شناسی پژوهش
۳۷	۱-۳-مقدمه
۳۷	۲-۳-روش شناسی و روش پژوهش
۳۷	۳-۳-تکنیکها و ابزارهای پژوهش
۳۷	۱-۳-۳-نحوه طراحی پرسشنامه
۴۲	۲-۳-۳-اعتبار و پایایی پژوهش
۴۲	۳-۳-۳-متغیرهای پژوهش
۴۳	۴-۳-۳-جامعه پژوهش و نمونه آماری
۴۳	۵-۳-۳-شیوه تجزیه و تحلیل داده ها
۴۴	فصل ۴- یافته های پژوهش
۴۵	۱-۴-مقدمه
۴۵	۲-۴-آمار توصیفی اساتید دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
۴۵	۱-۲-۴-توصیف جمعیت شناختی جامعه پژوهشی
۴۵	۲-۲-۴-دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Heinonline
۵۰	۳-۲-۴-طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Heinonline
۵۰	۴-۲-۴-طراحی کلی: نحوه نمایش پایگاه داده Heinonline

- ۵۲.....Heinonline (Help) پایگاه داده کمک و آموزش و ۵-۲-۴
- ۵۴.....Heinonline پایگاه داده روزآمدی و دقت و ۶-۲-۴
- ۵۴.....Heinonline پایگاه داده جستجو های ویژگی و ۷-۲-۴
- ۵۵.....Elsevier پایگاه داده وسعت یا پوشش و ۸-۲-۴
- ۵۶.....Elsevier پایگاه داده پذیري کلي: دسترس طراحی و ۹-۲-۴
- ۵۷.....Elsevier پایگاه داده نحوه نمایش پایگاه و ۱۰-۲-۴
- ۵۸.....Elsevier پایگاه داده کمک و آموزش و ۱۱-۲-۴
- ۵۹.....Elsevier پایگاه داده روزآمدی و دقت و ۱۲-۲-۴
- ۶۰.....Elsevier پایگاه داده جستجو های ویژگی و ۱۳-۲-۴
- ۶۱.....Proquest پایگاه داده وسعت یا پوشش و ۱۴-۲-۴
- ۶۱.....Proquest پایگاه داده پذیري کلي: دسترس طراحی و ۱۵-۲-۴
- ۶۲.....Proquest پایگاه داده نحوه نمایش پایگاه و ۱۶-۲-۴
- ۶۳.....Proquest پایگاه داده کمک و آموزش و ۱۷-۲-۴
- ۶۵.....Proquest پایگاه داده روزآمدی و دقت و ۱۸-۲-۴
- ۶۵.....Proquest پایگاه داده جستجو های ویژگی و ۱۹-۲-۴
- ۶۶.....Jstor پایگاه داده وسعت یا پوشش و ۲۰-۲-۴
- ۶۶.....Jstor پایگاه داده پذیري کلي: دسترس طراحی و ۲۱-۲-۴
- ۶۷.....Jstor پایگاه داده نحوه نمایش پایگاه و ۲۲-۲-۴
- ۶۹.....Jstor پایگاه داده کمک و آموزش و ۲۳-۲-۴
- ۷۰.....Jstor پایگاه داده روزآمدی و دقت و ۲۴-۲-۴
- ۷۱.....Jstor پایگاه داده جستجو های ویژگی و ۲۵-۲-۴
- ۷۱.....Sage پایگاه داده وسعت یا پوشش و ۲۶-۲-۴

- ۲۷-۲-۴- طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Sage ۷۲
- ۲۸-۲-۴- طراحی کلی: نحوه نمایش پایگاه داده Sage ۷۳
- ۲۹-۲-۴- آموزش و کمک پایگاه داده Sage ۷۳
- ۳۰-۲-۴- دقت و روزآمدی پایگاه داده Sage ۷۵
- ۳۱-۲-۴- ویژگی های جستجو پایگاه داده Sage ۷۶
- ۳۲-۲-۴- دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Ebsco ۷۶
- ۳۳-۲-۴- طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Ebsco ۷۶
- ۳۴-۲-۴- طراحی کلی: نحوه نمایش پایگاه داده Ebsco ۷۷
- ۳۵-۲-۴- آموزش و کمک پایگاه داده Ebsco ۷۸
- ۳۶-۲-۴- دقت و روزآمدی پایگاه داده Ebsco ۸۰
- ۳۷-۲-۴- ویژگی های جستجو پایگاه داده Ebsco ۸۰
- ۳۸-۳-۴- نتیجه گیری عوامل پایگاه های داده ها از دیدگاه اساتید دانشکده حقوق و علوم سیاسی ۸۱
- ۳۹-۲-۴- نتیجه گیری معیارهای پایگاه های داده ها از دیدگاه اساتید دانشکده حقوق و علوم سیاسی ۸۲
- ۳-۴- آمار توصیف دانشجویان ۸۹
- ۱-۳-۴- توصیف جمعیت شناسی جامعه پژوهش ۸۹
- ۲-۳-۴- دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Heinonline ۹۳
- ۳-۳-۴- طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Heinonline ۹۴
- ۴-۳-۴- طراحی کلی: نحوه نمایش پایگاه داده Heinonline ۹۵
- ۵-۳-۴- آموزش و کمک پایگاه داده Heinonline ۹۵
- ۶-۳-۴- دقت و روزآمدی پایگاه داده Heinonline ۹۶
- ۷-۳-۴- ویژگی های جستجو پایگاه داده Heinonline ۹۷
- ۸-۳-۴- دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Elsevier ۹۸

- ۹۸..... Elsevier پایگاه داده Elsevier: طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Elsevier
- ۹۹..... Elsevier پایگاه داده Elsevier: نحوه نمایش پایگاه داده Elsevier
- ۱۰۰..... Elsevier پایگاه داده Elsevier: آموزش و کمک پایگاه داده Elsevier
- ۱۰۱..... Elsevier پایگاه داده Elsevier: دقت و روزآمدی پایگاه داده Elsevier
- ۱۰۱..... Elsevier پایگاه داده Elsevier: ویژگی های جستجو پایگاه داده Elsevier
- ۱۰۲..... Proquest پایگاه داده Proquest: دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Proquest
- ۱۰۲..... Proquest پایگاه داده Proquest: طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Proquest
- ۱۰۳..... Proquest پایگاه داده Proquest: نحوه نمایش پایگاه داده Proquest
- ۱۰۴..... Proquest پایگاه داده Proquest (Help): آموزش و کمک (Help) پایگاه داده Proquest
- ۱۰۴..... Proquest پایگاه داده Proquest: دقت و روزآمدی پایگاه داده Proquest
- ۱۰۵..... Proquest پایگاه داده Proquest: ویژگی های جستجو پایگاه داده Proquest
- ۱۰۵..... Jstor پایگاه داده Jstor: دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Jstor
- ۱۰۵..... Jstor پایگاه داده Jstor: طراحی کلی: دسترس پذیری پایگاه داده Jstor
- ۱۰۶..... Jstor پایگاه داده Jstor: نحوه نمایش پایگاه داده Jstor
- ۱۰۷..... Jstor پایگاه داده Jstor: آموزش و کمک پایگاه داده Jstor
- ۱۰۷..... Jstor پایگاه داده Jstor: دقت و روزآمدی پایگاه داده Jstor
- ۱۰۸..... Jstor پایگاه داده Jstor: ویژگی های جستجو پایگاه داده Jstor
- ۱۰۹..... Sage پایگاه داده Sage: دامنه یا پوشش و وسعت پایگاه داده Sage
- ۱۱۰..... Sage پایگاه داده Sage: نحوه نمایش پایگاه داده Sage
- ۱۱۰..... Sage پایگاه داده Sage (Help): آموزش و کمک (Help) پایگاه داده Sage
- ۱۱۱..... Sage پایگاه داده Sage: دقت و روزآمدی پایگاه داده Sage
- ۱۱۲..... Sage پایگاه داده Sage: ویژگی های جستجو پایگاه داده Sage

- ۱۱۲ Ebsco پایگاه داده و وسعت یا پوشش و ۳۲-۳-۴
- ۱۱۲ Ebsco پایگاه داده پذیرى کلی: طراحی کلی: ۳۳-۳-۴
- ۱۱۳ Ebsco پایگاه داده نحوه نمایش پایگاه داده ۳۴-۳-۴
- ۱۱۴ Ebsco (Help) پایگاه داده کمک و آموزش و ۳۵-۳-۴
- ۱۱۴ Ebsco پایگاه داده دقت و روزآمدی پایگاه داده ۳۶-۳-۴
- ۱۱۵ Ebsco پایگاه داده ویژگی های جستجو پایگاه داده ۳۷-۳-۴
- ۳۸-۳-۴ - نتیجه گیری عوامل پایگاه های داده ها از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران ۱۱۶
- ۳۹-۳-۴ - نتیجه گیری معیارهای پایگاه های داده ها از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران ۱۱۷
- ۱۲۴ ۵-۴ - آزمون معنی دار بودن عوامل ارزیابی
- ۱۲۴ ۱-۵-۴ - پایگاه داده Hein online
- ۱۲۶ ۲-۵-۴ - پایگاه داده Elsevier
- ۱۲۷ ۳-۵-۴ - پایگاه داده Proquest
- ۱۲۸ ۴-۵-۴ - پایگاه داده Jstor
- ۱۳۰ ۵-۵-۴ - پایگاه داده Ebsco
- ۱۳۲ ۶-۵-۴ - پایگاه داده Sage
- ۱۳۳ ۶-۴ - جمع بندی
- ۱۳۴ فصل ۵- بحث و نتیجه گیری ۱۳۴
- ۱۳۵ ۱-۵ - مقدمه ۱۳۵
- ۱۳۵ ۲-۵ - خلاصه پژوهش ۱۳۵
- ۱۳۶ ۳-۵ - پاسخ به پرسش های پژوهش ۱۳۶

۱۳۹	۴-۵- بحث و نتیجه گیری
۱۴۱	۵-۵- محدودیت های پژوهش
۱۴۲	۶-۵- پیشنهادهای پژوهش
۱۴۲	۵-۶-۱- پیشنهادهای برخاسته از پژوهش
۱۴۳	۵-۶-۲- پیشنهادهای برای پژوهش های آینده
۱۴۴	پیوست ۱ پرسش نامه اعضای هیات علمی
۱۴۷	پیوست ۲ پرسشنامه دانشجویان تحصیلات تکمیلی
۱۵۰	پیوست ۳ سیاهه واریسی
۱۵۱	منابع و ماخذ

فصل ۱- کلیات پژوهش

در عصری زندگی می‌کنیم که علم و دانش به عنوان مهمترین و بزرگترین مولفه پیش برد اهداف اقتصادی - اجتماعی در جهان نقش ایفا می‌کند و نقش هر کشور در تولید معلومات و حقایق علمی با رشد و توسعه آن کشور نسبتی هم راستا و قوی دارد. اولین گام در ورود به عرصه علمی، تجهیز اندیشمندان و متولیان علمی جامعه به ملزوماتی است که توانایی بهره‌گیری بهینه و هدفمند از منابع علمی موجود از اهم آنهاست. بدون شک با حجم عظیم اطلاعات علمی که هر روز از مراکز علمی و پژوهشی در قالب مقاله، کتاب، تک‌نگاشت و گزارش وارد پایگاه‌های اطلاعاتی علمی دنیا می‌شود، تنها افرادی که بتوانند به صورت گزینشی، اختصاصی، مناسب و هادفدار به مطالب علمی خود دست یابند حق حیات پر رونق را در این عرصه دارند. جامعه دانشگاهی به واسطه نقش منحصر به فردی که در بازسازی و ارتقای زیرساختهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه بشری ایفا می‌کنند، لازم است به صورت حرفه‌ای و تخصصی به شناخت شیوه‌های بهره‌گیری از منابع علمی و در مرحله بعد معیارهای ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی بپردازند.

از این رو پرداختن به این پژوهش معنا پیدا می‌کند و با مشخص شدن معیارهای ارزیابی پایگاههای اطلاعاتی در موضوع حقوق و علوم سیاسی و خرید این پایگاهها بر این اساس کمک موثری به رشد و اعتلای این رشته‌ها در انجام تحقیقات خود بخصوص در گرایشهای جدید نظیر سیاستگذاری، حقوق نفت و گاز که کتابهای کمی در این زمینه وجود دارد می‌توان انجام داد.

۱-۲- مسئله پژوهش:

سالانه هزینه بسیار زیادی بابت تامین منابع اطلاعات علمی در دانشگاهها، مراکز و موسسات آموزش عالی صرف می‌شود. منابع اطلاعات علمی الکترونیک به عنوان تحولی شگرف بیش از یک دهه است که جای خود را در نظام پژوهشی ایران باز کرده و بتدریج مورد استقبال محققان و پژوهشگران قرار گرفته است.

مزایای منابع اطلاعات علمی الکترونیکی از جمله دسترسی سریع و آسان بدون محدودیت زمانی از ویژگیهای بارز این فناوری نوین ارائه اطلاعات علمی است. با توسعه علوم الکترونیک و اینترنت بتدریج حجم اطلاعات قابل دسترس نیز به طور چشمگیری افزایش یافته است و منجر به تمایل ناشران و گردآورندگان پایگاه‌های اطلاعات علمی به عرضه محصولات از حالت چاپی به الکترونیکی شد و اکنون در حال رشد با سرعت بالایی است. از طرف دیگر، با توجه به مزایای منابع علمی الکترونیک بویژه پایگاه داده‌ها، مراکز پژوهشی به عنوان کاربر بتدریج حجم خریدهای خود را افزایش دادند بگونه‌ای که هر سال رقم بالاتری را منابع اطلاعات علمی الکترونیک به خود اختصاص دادند و منابع چاپی تنها به منابع خاص و کتابها اختصاص یافت. در این میان

آنچه که مهم است نظر کاربر(اساتید دانشگاه ودانشجویان تحصیلات تکمیلی) درباره سنجش و ارزیابی منابع اطلاعاتی خریداری شده توسط وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری و دانشگاه تهران می باشد. البته با توجه به وسعت مطلب می بایست محدوده خاصی را مورد توجه قرار داد. بدین جهت رشته های حقوق و علوم سیاسی برگزیده شد. انشا... که مفید فایده گردد.

۱-۳- پرسشهای پژوهش:

- ۱- نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیات علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران در مورد عوامل و معیارهای ارزیابی پایگاه داده های خریداری شده وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری و دانشگاه تهران چیست؟
- ۲- پایگاه داده های خریداری شده توسط وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری و دانشگاه تهران تا چه حد پاسخگوی نیاز تحقیقاتی اعضای هیات علمی رشته حقوق و علوم سیاسی می باشد؟
- ۳- پایگاه داده های خریداری شده توسط وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری و دانشگاه تهران تا چه حد پاسخگوی نیاز تحقیقاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته حقوق و علوم سیاسی می باشد؟
- ۴- آیا اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل ارزیابی پایگاه داده ها وجود دارد؟
- ۵- چه راهکارهایی برای بهبود وضعیت تهیه و سفارش پایگاه داده ها میتوان پیشنهاد کرد؟

۱-۴- فرضیات پژوهش

- در پی سوال شماره ۴ برای این بخش فرضیه هایی تدوین شد این فرضیه ها به شرح زیر است .
- ۱- اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل شش گانه در پایگاه داده های Heinonline وجود دارد.
 - ۲- اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل شش گانه در پایگاه داده های Elsevier وجود دارد.
 - ۳- اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل شش گانه در پایگاه داده های Proquest وجود دارد.
 - ۴- اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل شش گانه در پایگاه داده های Sage وجود دارد.

۵- اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل شش گانه در پایگاه داده های Jstor وجود دارد.

۶- اختلاف معنی داری بین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی از نظر عوامل شش گانه در پایگاه داده های Ebsco وجود دارد.

۱-۵- اهداف پژوهش و ضرورت آن

هدف اصلی این پژوهش شناسایی عوامل و معیارهای ارزیابی پایگاه داده های دانشگاهی و شناسایی مهمترین آنها و در نتیجه رتبه بندی معیارها می باشد.

ضرورت این پژوهش مشخص نمودن عوامل و معیارهای ارزیابی پایگاه داده های دانشگاهی و شناسایی مهمترین آنها به منظور انتخاب پایگاه داده مناسب با توجه به دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی و ارائه راهکار مناسب در این زمینه میباشد.

۱-۶- فایده پژوهش:

با توجه به یافته های پژوهش فواید بسیاری را می توان ذکر کرد اما سه فایده اصلی این چنین خواهد بود:

- خریداران پایگاه داده خواهند توانست از معیارهای مورد توجه دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اساتید رشته حقوق و علوم سیاسی آگاهی یابند و بر آن اساس پایگاه داده خریداری نمایند.
- ناشران با توجه به معیارهای ذکر شده خواهند توانست تولیدات خود را بر اساس خواسته کاربر تولید کنند.
- کاربران نیز با توجه به معیارهای ذکر شده خواهند توانست بهترین پایگاهها را مشخص ساخته و سریعتر به نتایج جستجوی خود برسند.

۱-۷- تعاریف عملیاتی

- پایگاه داده ها. در این پژوهش، منظور از پایگاه داده ها مجموعه ای است از داده های ذخیره شده به صورت مجتمع، فاقد افزونگی و مورد استفاده چند کاربر به طور همزمان.
- پایگاه داده های خریداری شده توسط وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری اطلاعات و دانشگاه تهران. در این پژوهش، منظور از پایگاه داده های خریداری شده توسط وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری اطلاعات و دانشگاه تهران، بانکهای

اطلاعاتی می باشد که به طور عام توسط وزارت علوم برای دانشگاههای کشور منجمله دانشگاه تهران خریداری گردیده و نیز بانکهای اطلاعاتی که اختصاصا دانشگاه تهران خریداری نموده.

- اساتید. در این پژوهش، منظور از اساتید، کلیه اساتید رشته حقوق و علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران می باشد.

- دانشجویان. در این پژوهش، منظور از دانشجویان، دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته حقوق و علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران در تمام گرایشها میباشد.

فصل ۲- مروری بر ادبیات، پیشینه و چارچوب نظری پژوهش

۲-۱- مروری بر ادبیات

۲-۱-۱- مقدمه

پیشرفت دانش و فناوری‌های نوین و رشد صنعت اطلاع‌رسانی در دهه‌ی اخیر باعث به کارگیری ابزارها و روش‌های جدید شده است. استفاده از شبکه جهانی وب و دریافت اطلاعات از پایگاه‌های اطلاعاتی در سراسر جهان از طریق ماهواره‌ها، اشاعه‌ی اطلاعات دانش مدون بشر را سهل‌تر و سریع‌تر ساخته است. امروزه پژوهشگران با استفاده از فناوری‌های رایانه‌ای و پایگاه‌های اطلاعاتی قادر هستند اطلاعات مورد نیاز خود را به دقت و سرعت جستجو و بازیابی کنند. و با افزایش رشد منابع الکترونیکی و پایگاه‌های اطلاعاتی، مسئولیت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در انتخاب این فناوری‌ها بسیار سخت و پیچیده شده است. اهمیت و اعتباری که تکنولوژی پایگاه داده در سالهای اخیر کسب کرده است، به حدی است که اینک به مثابه تکنولوژی برتر، هم در محیطهای تک کاربر و هم در محیطهای چندکاربری به طور فراگیر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در یک سازمان، داده از مهمترین سرمایه‌ها است. اگر زمانی بشر ماده و انرژی را دو مولفه اساسی برای بقا و پیشرفت می‌دانست، اینک مولفه‌ای دیگر، یعنی اطلاعات بر آنها افزوده شده است (روحانی رانکوهی، ۱۳۸۰). با توجه به افزایش روزافزون تعداد و نیز تنوع پایگاه‌های داده‌ها ارزیابی آنها بر اساس معیارهای گوناگون اهمیت ویژه‌ای یافته است. (عباسی، ۱۳۸۵).

هرچند محمل‌های اطلاعات در طی زمان همواره در حال دگرگونی هستند، با این حال ارزیابی کیفی و انتقادی اطلاعات، از ابتدا یکی از نقش‌های سنتی کتابداران به حساب می‌آمده است. برخلاف آنچه که دیگران ممکن است تصور کنند انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی هرگز کار ساده‌ای نبوده و هر چه که از لحاظ زمانی به جلوتر حرکت کنیم این فرآیند دشوارتر خواهد شد. ویژگی‌ها و عواملی که کیفیت و ارزش یک منبع اطلاعاتی را مشخص می‌نمایند ممکن با توجه به نیازهای اطلاعاتی افراد و ماهیت منابع مورد ارزیابی متفاوت باشند، بنابر این رهنمودهای ارائه شده برای ارزیابی منابع اطلاعاتی تا حدودی نسبی است و نمی‌توان آن‌ها را وحی منزل فرض کرد، هر چند تمامی این رهنمودها یا بخشی از آن‌ها ممکن است در مورد یک منبع اطلاعاتی با کیفیت، صادق باشند. (حیدری، ۱۳۸۴)

در ایران از سال ۱۳۶۲، تلاش‌هایی به منظور ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی خودکار آغاز شد (مرکز اسناد و مدارک علمی ایران، ۱۳۶۲).

مراکز پایگاه‌های اطلاعاتی ایران در حال حاضر به طور عمده حاصل تلاش‌ها و کوشش‌هایی است که از سال ۱۳۶۸ آغاز گردیده و تا کنون ادامه داشته است. دانشگاه تهران نیز از سال ۱۳۷۷ اقدام به خرید پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی مختلفی نموده است (باب الحوائجی، ۱۳۸۸).

بعد از اینکه کامپیوتر در دهه ۱۹۵۰ برای ذخیره و بازیابی اطلاعات مورد استفاده بانک های اطلاعاتی قرار گرفت ، نظام پیشرفته مدیریت پایگاه های اطلاعاتی بطور وسیعی از اواسط دهه ۱۹۶۰ در اروپا مطرح شد.

در دهه ۱۹۸۰ بسیاری از پژوهشگران به رایانه های شخصی دسترسی پیدا کردند. گسترش شبکه ها ، نرم افزارها و سخت افزارهای استاندارد ، سبب توسعه شبکه اینترنت و توزیع منابع به روش الکترونیکی ، از طریق این شبکه ها شد. بطور مثال در همان زمان انجمن شیمی امریکا و شرکت الزویر دسترسی به مجلات چاپی از طریق سیستم های پیوسته را مورد بررسی قرار دادند. از سال ۱۹۹۲ دسترسی به اینترنت گسترش یافت و توزیع منابع الکترونیکی ابتدا بوسیله پست الکترونیکی صورت می گرفت و علاقه مندان به یک مجله خاص از طریق گروه های خبری و مباحثه اقدام می نمودند. از اواسط دهه ۱۹۹۰ با توسعه اینترنت امکان دسترسی به اطلاعات روز آمد و باز خورد مستقیم بین آورندگان و جامعه خوانندگان از طریق منابع الکترونیکی فراهم می شد. بواسطه این پیشرفتها جوامع کاربری نیز که شامل کتابخانه ها و پژوهشگران می شدند قادر بودند منابع الکترونیکی بر مبنای وب را در اختیار داشته باشند. (دانش، بابایی، غلامی و اصنافی ۱۳۸۶).

در بخش های بعدی در رابطه با تعریف ، تاریخچه و انواع و مدل های پایگاه داده مباحثی مطرح شده است.

۲-۱-۲- تعریف پایگاه داده ها:

مجموعه ای از موجودیتهای مرتبط به هم، شامل جداول، فرمها، گزارشها، پرس و جوها و اسکریپتها که توسط یک سیستم مدیریت پایگاه داده ها یا به اختصار^۱ (دی بی ام اس) ایجاد و سازمان دهی می شوند. پایگاه داده ها تقریباً می تواند شامل هر نوع داده ای، مانند لیستی از مشترکین مجله، داده های شخصی در مورد فنانوردان شاتل فضایی، یا مجموعه ای از تصاویر گرافیکی و برشهای تصویری باشد.

پایگاه داده ها یا دادگان (یا بانک اطلاعاتی) به مجموعه ای از داده ها با ساختار منظم و سامان مند گفته می شود. پایگاههای داده ها معمولاً در قالبی که برای دستگاهها و رایانه ها قابل خواندن و دسترسی باشد ذخیره می شوند. البته چنین شیوه ذخیره سازی اطلاعات تنها روش موجود نیست و شیوه های دیگری مانند ذخیره سازی ساده در پرونده ها نیز استفاده می گردد. مسئله ای که ذخیره سازی داده ها در دادگان را موثر می سازد وجود یک ساختار مفهومی است برای ذخیره سازی و روابط بین داده ها است.

پایگاه داده در اصل مجموعه ای سازمان یافته از اطلاعات است. این واژه از دانش رایانه سرچشمه می گیرد، اما کاربرد وسیع و عمومی نیز دارد، این وسعت به اندازه ای است که مرکز اروپایی پایگاه داده (که تعاریف خردمندانه ای برای پایگاه داده ایجاد می کند) شامل تعاریف غیر الکترونیکی برای پایگاه داده می باشد.

1 -Data Base Management System. (DBMS).